

РЕФЕРЕНДУМ

Разпространява се безплатно

Трън, 26 Март 2017

Брой 1

Финансови ползи за държава и община при реализация на концесии за добив на подземни богатства

Строго секретно!
Мина „Злата“ -
неразказаните истории за
златодобива в Трънско

Скритото злато на
община Трън
бъдеще за Трънско

В община Трън предстои да се проведе първи местен референдум. Дълги години ни е насаждана приказката, че от нас нищо не зависи. Референдумите променят това разбиране. Стига ние – хората, да го поискаме и да го използваме като инструмент за изразяване на нашата воля.

Община Трън започна процедура за изготвяне и одобряване на Общ устройствен план. Това е генералният документ, който е основа за цялостното устройство на териториите на общините, на части от тях или на отделни населени места с техните землища. С предвижданията на общите устройствени планове се определят общата структура и преобладаващото предназначение на териториите, видът и предназначението на техническата инфраструктура и опазването на околната среда, на обектите на културно-историческото наследство.

В този план са предложени 19 000 кв.м, които да се използват за минна дейност. Засегнати ще бъдат землищата на повече от половината села в общината.

С този референдум всички ние трябва да решим в каква посока да се развива нашата община – като миннопреработвателен регион или като

Първи местен референдум в община Трън

На 26 март всички трънчани заедно ще имаме възможност да определим как искаме да изглежда и да се развива нашият дом, нашата община

място с чиста природа и въздух, на които днес се радваме. Нещо повече - с ограничаването на добивно-преработвателните дейности в община Трън ще се включим в списъка на „зелените общини“ като екологично чист регион. Тази марка

ще може да се използва от бизнеса при кандидатстване за финансиране по различни европейски и национални програми, което ще доведе и до разкриване на нови работни места.

Успешният референдум в Трън ще очертае

хоризонт и ще бъде опора на ръководството на общината при изграждането и реализацията на стратегии в краткосрочен, но най-вече в дългосрочен план. Ще даде стабилност и увереност на инвеститорите, че средата, в която инвестират,

ще бъде дългосрочно гарантирана като екологично чиста, а техните инвестиции ще са защитени от волята на хората.

Призоваваме ви да бъдете активни, да участвате и да гласувате с ДА на поставения въпрос.

Право да гласуват на местен референдум имат граждани на Република България с избирателни права, които имат постоянен или настоящ адрес в община Трън с валидна адресна регистрация, направена преди 08.08.2016 година.

За да е валиден референдумът, в него трябва да участват над 40% от имащите право на глас и поне половината от тях да са отговорили с ДА на въпроса:

Съгласни ли сте община Трън да не одобрява устройствени планове, предвиждащи добив и преработка на подземни богатства?

СДРУЖЕНИЕ
ТРЪН

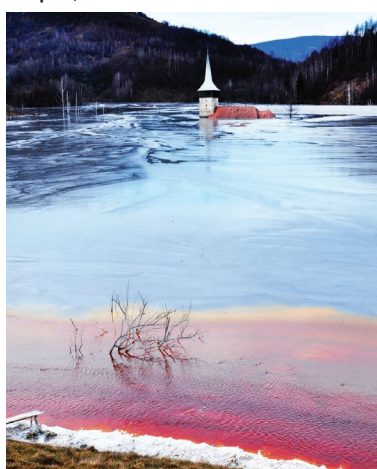

Никой не може да каже с точност колко ще е прихода на община Трън и какви ще са разходите на общината

Концесиите за злато се издават по специален закон – Закон за подземните богатства (ЗПБ). В закона е предвидено концесиите да се дават срещу концесионна такса. Тя може да е от 1,5% до 5% и се изчислява - по данни на инвеститора, в зависимост от реализирания добив през годината. Това означава, че от всеки 100 лв., които концесионерът е получил от добив, на държавата ще заплаща от 1,5 до 5 лв. Държавата от своя страна трябва да разделя този приход с общината, на територията на която се извършва добива. От сключените до този момент концесионни договори само единици от тях са станали публично достъпни, но в нито един от тях не е записана концесионна такса по-висока от 1,5%. Напротив, има и изключения с концесии срещу 0,75% за райони с висока безработица.

Доколко това разпределение е справедливо? Освен това с тази такса държавата и общината ще трябва да поддържат пътната инфраструктура, която ще се използва от инвеститора. При минна дейност основно се използват тежки, многотонни камиони, които бързо разрушават асфалтовата настилка, която не е разчетена за такива натоварвания. Различни институции трябва да извършват за сметка на бюджетите си мониторинг по различни показатели. А след края на концесията всички изградени съоръжения ще трябва да се стопанисват

пак за държавна сметка. И това не са само сградите, а предимно съоръженията на хвостохранилища - огромните изкуствени язовири, но пълни не с чиста

вода, а с каша от кал и химикали.

На 30 януари 2000 г. стената на хвостохранилище към златната мина до Бая Маре в Румъния се пропуква. Сто хиляди куб. м замърсена с цианиди и тежки метали вода се излива и замърсява района.

След това тази вода влиза в реките Сомес и Тиса, като успява да достигне и р. Дунав. Замърсяването убива огромни количества риба в Румъния, Унгария и Сърбия. Това е една от най-тежките екологични катастрофи в Европа.

През 2010 г. в горното

течение на р. Банска Луда Яна (община Панагюрище) с дни плува мъртва риба. От РИОСВ-Пазарджик уточняват, че източник на замърсяването е минно-обогатителният комплекс „Асарел Медет“. В резултат от проливните дъждове се затлачила канавка с богати химични разтвори от окисния отвал на предприятието. Отровната вода се изляла в р. Асарелска и оттам - в р. Банска Луда Яна. През 2014 г. в р.Бъта отново плува мъртва риба. От Министерството на околната среда и водите потвърждават за множество инциденти и допълват, че пробите след производствената площадка на „Асарел Медет“ ЕАД показват отклонения по показателите на мед, манган, цинк и желязо, превишени норми на кадмий и живак, а данните от биологичния мониторинг по показател „дънна макробезгръбначна фауна“ се отчитат като „лошо състояние“.

В поредица от доклади на Сметната палата още в началото на миналото десетилетие са описани редица пропуски при начисляването и събирането на концесионни такси, липса на текущ контрол върху действително добития ресурс, посочени са редица предпоставки за нередовност на подаваната чрез отчетните форми информация. В доклад от 2002г. се казва: „Текущ контрол

върху действително добитите количества и начина на изземване на подземните богатства не се осъществява.“

Десет години по-късно заключенията не са се променили значително. В годишния доклад на Сметната палата от 2011г. от

ново четем: „Добивът на подземни богатства е съпроводен със съществени рискове, свързани с експлоатацията на инфраструктурата в района, екологията и опазването на околната среда, както и с необходимост от рекултивация на обекта. Тъй като обектът на концесията е държавен, всички рискове, свързани с лошо или недобросъвестно изпълнение на договора, в т.ч. и с необходимост от рекултивация на терена, разрушаване на инфраструктурата и др., остават за нея. ЗПБ не определя начина за разходване на средствата от концесионни възнаграждения, които постъпват в общината. Общинският съвет взема съответните решения. Това поражда висок риск средствата да се използват за попълване на дефицити на общината, а не за възстановяване на съществуващата инфраструктура и решаване на екологични проблеми, възникнали в резултата на експлоатацията на обекта.“

По данни на Националния концесионен регистър действащите концесионни договори с концедент Министерски съвет към декември 2010 г. са 474 броя. Средномесечните постъпления от една държавна концесия са приблизително 12 710 лв.

Това показва, че държавата реализира един сравнително нисък приход от преобладаващия брой държавни концесии. Съществуват концесионни договори /най-вече предоставени по ЗПБ/, приходите от които, разпределени за финансиране на дейността, не могат и/или едва покриват разходите, които се правят за контрол върху изпълнението им. Някои от тях създават значителни рискове за околната среда и здравето на хората, пораждат необходимост от рекултивация на терени, реконструкция и ремонт на съществуваща инфраструктура. За такива концесии рискът на държавата може да се окаже значително по-висок от ползата, която се реализира от тях.

МИНА „ЗЛАТА“

МИНА „ЗЛАТА“ Е ЗАКРИТА
ПРЕКРАТЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА

Пазени в държавна тайна с гриф „СТРОГО СЕКРЕТНО“ са последните десет години от живота на мина „Злата“ в община Трън. Мината започва своята дейност още в началото на 30-те години на мин.в. Находището се смята за перспективно с очакван добив от 20-30 гр злато във всеки тон руда. Очакванията се оправдават и първото българско златно кюлче е произведено именно там. Следват няколко десетилетия на експлоатация.

В средата на 70-те години добивът постепенно става нерентабилен, находището е изчерпало първоначалния си златен

Снимката е илюстративна

„ЗЛАТА“ - НЕРАЗКАЗАНАТА ИСТОРИЯ

А ОКОНЧАТЕЛНО С ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 56 НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ОТ 29 МАРТ 1994 Г. ЗА ПОЕТАПНО
ОСТТА И ЛИКВИДИРАНЕ НА ПОСЛЕДСТВИЯТА ОТ ДОБИВА И ПРЕРАБОТКАТА НА УРАНОВА СУРОВИНА

бляськ. Търсят се алтернативи и през 80-те години започват проучвания за наличие на уран. Работна група, наречена „Крайшиди“, извършва подробни проучвания, описани в няколко доклада, които днес се намират в Националния геофонд към Министерство на енергетиката. До преди няколко години те са засекретени с цялото досие на мината, но днес са достъпни и за граждани.

Заключенията в доклада са безспорни: „Тези гама аномалии и минерализации трасират явно перспективни в ураново отношение структури, което се потвърждава от

предишните изследвания, сондажи и минни работи в района.“. „В пределите на „Главна жила“ се наблюдават 8 уранови тела на дълбочина 120 до 150 м“. През 1992 г. още един нов доклад потвърждава направените заключения: „Значими в рудоносно (златно, полиметално и ураново) отношение са тектонските възли на пресичане на основни нарушения (у-к 'Ерул')“. Мината отваря отново. В продължение на няколко години оттам се изнася руда в неизвестна за работниците посока.

Последният ръководител на мината Виктор Шишков си спомня:

„При прокопаването на една от галериите попаднахме на силно радиоактивен елемент. Веднага след това галерията беше запечатана и закрихме щолня 62. Орудяването е в предимно кварцови и гранитни скали, които са много твърди и при добива и преработката им се отделя доста прах. Този прах е много опасен, веднъж попадне ли в човешкия организъм, не може да се изхвърли и води до заболявания. Голям процент от работниците в мината заболяват и умират млади. Заболяват и много от работниците, заети във флоатационната фабрика.“ Почернени са семей-

**СТРОГО
СЕКРЕТНО**

ства от селата Ерул, Глоговица, Велиново... Диагнозата дежурно е „силикоза“. Днес тези разсекретени документите могат да ни наведат и на други мисли, но за хората, оставили живота си в галериите на мина „Злата“, това вече е без значение. Сега обаче от нас зависи дали сме научили своите уроци, че

здраве с пари не се купува, че няма богатство, което може да замени усмивките от лицата на близките ни, песента на славей и уханието на гората.

На 26 март на първия местен референдум в Трън заедно избираме да кажем високо и ясно: ДА – за чиста трънска природа!

ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ПОТЕНЦИАЛ НА ТРЪНСКО

Разговоряхме с представители на туристическия бизнес за настоящето и бъдещето на този бранш в община Трън. Ето какво ни разказаха трима от тях:

Любомир Попйорданов - създател и председател на Българската асоциация за алтернативен туризъм, собственик на туроператора "Одисея-ин". Като специалист в тази област какво е неговото мнение за писанията на видни „еколози“, че в Трънско освен ждрелото няма нищо друго и развитието на туризма тук е невъзможно?

„Трънското ждрело съвсем не е единственият стойностен обект на природното наследство. Аз например бих открил и планината

Руй над Зелениград, в която се намира светилище, което носи името Царева църква, с уникална форма на скалното отворение – на глава на гугутка. Много, много красиво. Да не забравяме и голямата грънчарска традиция в Бусинци и прекрасния музей в него.

Специално внимание заслужава биоразнообразието и богатството на билки, което се обяснява именно с липсата на антропогенно въздействие. Най-голямото предимство на този край е, че е неразработен и не

са реализирани погрешни инвеститорски идеи в туризма или други области, а потенциалът е истински. Нужна е само една интелигентна предприемаческа инициатива – на група креативни хора, така че на място да се реализира целият потенциал и да спечелят местните хора, които са си там. За съжаление е факт, че община Трън не се рекламира като туристическа дестинация и като дестинация за екологично чиста земеделска продукция – поне това е впечатлението. А има минерални извори, чист въздух – днес истински дефицит за милиони в София.

Според мен Трънско има важно място в предлагане на уикенд туризъм, районът да е етап в многодневни програми за културен, приключенски туризъм, фамилни ваканции, да привлича къмпингари, любители на катеренето... Днес на голям успех се радва туризмът, свързан с традициите и кухнята“.

БААТ: Няма шанс за съвместимост на екологично земеделие и туризъм с развитие на минна дейност.

Евгений Динчев - планински водач, управител на туроператора „Трекинг“ БГ. Той е един от първите водачи, които започват да организират екскурзии в планините в община Трън. Ето какво той споделя за опита си в туризма:

„Водя групи по различните планинки – Милевска, Кървав камък, Завалска, Гребен с красивия връх Драговски камък, Стражите и най-вече по Руй. Най-предпочитаната дестинация са ждрелата – Ерменското и Ябланишкото. Хората са мотивирани от чистата и пощадена засега природа, както и от труднодостъпните доскоро гранични и пригранични планинки. Разбира се, те

обикалят и културно-историческите паметници в района.

Интересно е да се знае, че около половината от хората, които водят, са от София, а останалите – от цяла България, като най-многобройни са от Варна, Бургас и Пловдив. Идват и българи, които живеят постоянно в чужбина, но се завръщат за малко у нас.

В Трънско има чудесни условия за развитието на планинския и селския туризъм. Все пак бих препоръчал преди всичко да се създаде селска база /къщи/ за нощувка по пръснатите из планинките малки китни селца, да се работи за разработва-

не и маркиране на нови и непознати планински маршрути, свързани и с базата за нощувка. Задължително е да има един достатъчно голям и работещ непрекъснато /вкл. в събота и неделя/ туристически офис в Трън, да се издаде обновен и подробен туристически пътеводител за Трънския край. И естествено да се води целенасочена и разумна реклама, най-вече в социалните мрежи! Къде, къде по-бедни откъм природа места по света са туристически центрове“.

Ваня Иванова - управител и собственик на комплекс "Горочевци". Тя не е от Трънско, но въпреки това решава да инвестира в хотелски комплекс в с. Горочевци. Какво я е накарало да насочи инвестициите си тук?

„Основната причина, поради която решихме да инвестираме в Трънския край, е огромният потенциал на района за развитие на селски и екотуризъм. Девствената природа, чистият въздух, спокойствието в планината, близостта до ждрелото на р. Ерма, възможността, отсядайки тук, да посетиш и по-далечни обекти като Земенския и Гигинския манастири, да се насладиш на незабравими гледки от върховете Руй и Плоча определено предопределиха нашето решение. Липсата на замърсители в радиус 60 км категорично ни спечели. Преди да се спрем на община Трън, прегледахме всички места в радиус от 120 км от София. Най-много ни хареса тук и решихме да построим комплекса си.

Според мен туризмът и хотелиерството имат добро бъдеще. Ето, само на 30 км от границата със същите дадености като природа сърбите развиват много успешно бизнеса си.

Нашите основни клиенти са хора, които искат да избягат от лудницата на големия град, да отидат на място, където има запазена природа и спокойствие, за да летуват пълноценно. При нас те имат възможност да срещнат заек, глиган, сърна, а, разхождайки се по селото, да се докоснат до автентичния селски живот.

С голямо притеснение разбрах за намерения да се развива минна промишленост в района. Няма как да рекламираш девствена природа, спокойствие и чист въздух на 10 км от мините. Нашите клиенти, които коментират това, са крайно възмутени и не могат да си представят, че ще идват да почиват в близост до рудници. Категорично това ще се отрази на нашия бизнес. **Ако това се случи, ще трябва да прекратим дейността си.**“

Издава: Сдружение Трън, ДА - за чиста трънска природа.

Всички права запазени. Снимките са илюстративни.

Снимки: Руслан Зарев, Стоян Хайтов, 123rf.com.

Сдружение Трън: www.trun.bg, info@trun.bg